

Збірник тез
Міжнародної науково-практичної
конференції

Соціокультурні детермінанти
міжпоколіннєвої синергії:
політико-психологічний вимір

Львів — 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України
Асоціація політичних психологів України
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Nottingham Trent University / School of Social Sciences (Great Britain)
High School of Health Sciences (Switzerland)
University of South Bohemia in České Budějovice (Czech Republic)

ЗБІРНИК ТЕЗ

Міжнародної науково-практичної конференції

**«Соціокультурні детермінанти міжпоколінневої синергії:
політико-психологічний вимір»**

26 березня 2026 року

Львів – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут права, психології та інноваційної освіти
Кафедра теоретичної та прикладної психології
Кафедра практичної психології ментального здоров'я
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України
Асоціація політичних психологів України
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Nottingham Trent University / School of Social Sciences (Great Britain)
High School of Health Sciences (Switzerland)
University of South Bohemia in České Budějovice (Czech Republic)

ЗБІРНИК ТЕЗ

Міжнародної науково-практичної конференції

**«Соціокультурні детермінанти міжпоколіннєвої синергії:
політико-психологічний вимір»**

Львів, 26 березня 2026 року

Львів
Видавництво Львівської політехніки
2026

Редактор-упорядник:

Карпенко З. С., доктор психологічних наук, професор кафедри теоретичної та прикладної психології, Національний університет «Львівська політехніка»

Рецензенти:

Попович І. С. – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України

Пілецька Л. С. – доктор психологічних наук, професор

Чайка Р. М. – кандидат психологічних наук, доцент

Рекомендувала до друку та поширення через мережу

*Інтернет кафедра теоретичної та прикладної психології (протокол № 10 від 6.04.2026 р.),
Вчена рада Інституту права, психології та інноваційної освіти
НУ «Львівська політехніка» (протокол № 9/26 від 6.04.2026 р.)*

Соціокультурні детермінанти міжпоколіннєвої синергії: політико-психологічний вимір: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції, 26 березня 2026 р. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2026. – Режим доступу: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2025/pages/32963/zbirnik-tez-konferencii.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова українська.

ISBN 978-966-994-160-2

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Соціокультурні детермінанти міжпоколіннєвої синергії: політико-психологічний вимір» (Львів, 26 березня 2026).

У збірнику представлено епістемологічні підходи до аналізу трансгенеративної ідентичності, особливості її символічного конструювання в умовах метамодерну; проблеми міжпоколіннєвої синергії та становлення меритократичних принципів у транзитивних суспільствах; роль медіа й цифрових технологій у процесах політичної соціалізації різних поколінь. Окреслено практичні стратегії забезпечення вікової різноманітності та ефективної міжпоколіннєвої взаємодії в умовах суспільних трансформацій.

Рекомендовано психологам, соціологам, політологам, філософам культурологам, педагогам та всім зацікавленим особам.

УДК 316.6:32:316.346.32

Сергій Цимбал

Протидія інформаційній війні у соціокультурному просторі: політико-психологічний вимір.....214

Наталія Щубелка

Соціокультурні чинники міжпоколінневої комунікації.....216

Олена Єгорова

Функції публічного образу особистості.....219

РОЗДІЛ 5

СТРАТЕГІЇ ТА ПРАКТИКИ МІЖПОКОЛІННЄВОЇ СИНЕРГІЇ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ТА ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....223

Мирослава Томашевська, Мирослав Прохазка, Мілуше Вітечкова

Адаптація українських учнів у чеських закладах базової середньої освіти: досвід дітей та їхніх батьків.....223

Інеса Гуляс

Психологічний супровід міжпоколінневої взаємодії як чинник резильєнтності в кризовому суспільстві.....228

Ірина Глова, Лариса Засєкіна

Детермінанти міжпоколінневої передачі геноцидної травми в контексті тривалого травматичного стресу.....231

Наталія Коструба

Психологічне благополуччя надавачів послуг у сфері психічного здоров'я в Україні на третьому році повномасштабної війни.....234

Галина Радчук

Проблема розвитку резильєнтності у військовослужбовців – учасників бойових дій.....237

Ольга Логвись

Травматичний досвід війни як чинник формування міжпоколінневої резильєнтності українського суспільства.....241

Маргарита Кременчуцька

Дослідження взаємозв'язку навчання та психологічного здоров'я літніх людей.....244

Наталія Ничта

Роль травматичного досвіду та резильєнтності в умовах проживання невизначеної втрати.....247

Зоряна Затерта

Психологічні ресурси резильєнтності особистості в дискурсі ціннісно-сміслової сфери.....250

Руслана Чіп, Галина Гончаровська

Формування безпечної поведінки: виклики сьогодення.....252

1. Стабілізаційну – підтримує незмінність ядра особистості в умовах кризи.
2. Трансформаційну – сприяє перетворенню болю і втрат на джерело внутрішньої сили.
3. Інтеграційну – забезпечує поєднання індивідуальних прагнень із потребами суспільства.

Особливе значення у зазначеному контексті має міжпоколіннева синергія, що знаходить своє вираження у передачі життєствердних смислів як аксіологічної спадщини. Це сприяє тому, що кожне наступне покоління зможе вибудувати власну модель резильєнтності, орієнтуючись на досвід попередників в епоху глобальних змін і викликів.

Висновки. З огляду на здійснений теоретичний аналіз можна зробити висновок, що одним із ключових психологічних ресурсів розвитку резильєнтності в умовах травматизації є зріла аксіосфера особистості. Рівень стійкості до деструктивних впливів соціокультурного середовища прямо залежить від усвідомлення особистістю власних ціннісних орієнтацій, які виступають не лише смисловим буфером, а й дороговказом індивідуального розвитку. Подальші дослідження механізмів аксіологічної регуляції резильєнтності можуть значно поглибити розуміння шляхів посттравматичного зростання та підтримки ментального здоров'я суспільства під час кризових періодів.

Руслана Чіп

*доцент кафедри психології розвитку та консультування
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка, кандидат психологічних наук
ruslanachip@ukr.net*

Галина Гончаровська

*доцент кафедри психології розвитку та консультування
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка, кандидат психологічних наук
galja_from_ua@ukr.net*

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Сучасний світ переживає період значних трансформацій, де питання безпеки набувають першочергового значення. Зростання військових конфліктів, терористичних загроз, інформаційних атак та техногенних катастроф актуалізує проблему підготовки людини до дій у кризових і небезпечних ситуаціях. Так, наша країна, перебуваючи в умовах тривалих

військових дій, зазнала масштабних соціально-психологічних змін, які торкнулися кожного громадянина незалежно від професії, місця проживання чи соціального статусу. Відтак, формування у дорослого населення готовності до безпечної поведінки стало не лише питанням індивідуального виживання, а й колективної відповідальності за життя та стабільність суспільства (Єфімова О., 2025).

Змістовне поєднання категорій «поведінка» і «безпека» уможливило концептуалізацію поняття «безпечна поведінка». Зокрема, у працях Л. Карнаух безпечна поведінка визначається як соціально й психологічно обумовлена форма активності людини, що забезпечує уникнення загроз фізичному, психічному та соціальному благополуччю. Вона передбачає дотримання норм, правил і цінностей, спрямованих на мінімізацію ризиків у повсякденному житті. Її сутність полягає у гармонійному поєднанні індивідуальної відповідальності, соціальної обачності та емоційної стійкості. Тому безпечна поведінка відображає здатність особистості діяти розсудливо, прогнозувати наслідки й контролювати власні реакції у стресових ситуаціях (Карнаух Л., 2019).

Як зазначає В. Гвоздій, безпечна поведінка – це інтегративна характеристика особистості, що охоплює когнітивні, емоційні та поведінкові компоненти, спрямовані на збереження власної цілісності та життєдіяльності. Вона формується під впливом соціального досвіду, виховання та психологічної культури людини. Безпечна поведінка проявляється у здатності передбачати небезпеку, оцінювати ризики та приймати зважені рішення в критичних умовах. Вона є показником високого рівня самосвідомості та сформованої системи цінностей, орієнтованих на життя і благополуччя (Гвоздій В., 2017).

На думку П. Левченко, безпека є соціально-психологічною категорією і розглядається як інтегративна соціально-психологічна характеристика, що відображає рівень гармонійної взаємодії людини з довкіллям, охоплює усвідомлення ризиків, розвиток відповідальної поведінки та вміння підтримувати емоційну рівновагу у складних обставинах. Безпека в цьому сенсі означає не лише фізичну недоторканність, а й збереження психічної стабільності та соціальної підтримки. Її сутність полягає у здатності людини зберігати цілісність і функціональність у ситуаціях загрози (Левченко П., 2017).

Безпечна поведінка трактується Е. Арустамовим як здатність особистості ефективно взаємодіяти із середовищем у ситуаціях небезпеки, забезпечуючи збереження власних ресурсів і ресурсів соціуму. Вона охоплює усвідомлення меж власних можливостей, дотримання правил безпеки, готовність до відповідальних рішень у кризових умовах. Формування безпечної поведінки відбувається через розвиток емоційної стабільності, критичного мислення та адаптивних копінг-стратегій. Така поведінка є не

лише індивідуальним захистом з боку конкретної особистості, а й елементом колективної безпеки (Арустамов Е., 2011).

Безпечна поведінка, на думку М. Тутової, – це психологічна готовність особи до конструктивного реагування на загрозливі події, що потенційно можуть завдати шкоди. Вона полягає у вмінні своєчасно розпізнавати небезпеку, знижувати рівень стресу й обирати найбільш ефективні дії для уникнення ризиків. Безпечна поведінка особи базується на поєднанні знань, емоційної саморегуляції та практичних навичок подолання труднощів. Її сформованість – показник психологічної зрілості, відповідальності, життєстійкості людини (Тутова М., 2009).

І. Волженцева підкреслює значення особистісного потенціалу, свободи вибору і творчого підходу до вирішення кризових ситуацій. Безпечна поведінка розглядається як прояв цілісності особистості, її здатності діяти свідомо, враховуючи етичні та соціальні аспекти власних дій. Учена виділяє внутрішню мотивацію і прагнення до самореалізації як ключові чинники, що визначають рівень відповідальності та обачності, і наголошує на важливості усвідомленого ставлення до ризику і здатності оцінювати наслідки дій для себе та оточення. Безпечна поведінка в цьому контексті є результатом інтеграції цінностей, переконань, досвіду і здібностей особистості (Волженцева І., 2021).

Услід за О. Романчук стверджуємо, що значення безпечної поведінки в умовах війни полягає у забезпеченні фізичного, психологічного та соціального захисту людини від численних ризиків і загроз, які виникають у кризових ситуаціях. У воєнний час безпечна поведінка допомагає мінімізувати небезпеку для життя та здоров'я, знижує рівень стресу і тривожності, а також сприяє збереженню психічної стабільності та адекватності дій. Вона забезпечує здатність особистості ухвалювати раціональні рішення у небезпечних умовах, правильно оцінювати ризики та ефективно взаємодіяти з іншими людьми, що особливо важливо для колективної безпеки. Крім того, її розвиток сприяє формуванню внутрішніх ресурсів особистості – стресостійкості, самоконтролю, усвідомленості та відповідальності за власні дії і дії навколишніх, що є чинниками виживання та збереження соціальної стабільності під час воєнних загроз (Романчук О., 2021).

Отож, безпечна поведінка визначається науковцями як свідомо організована система дій, спрямована на забезпечення особистої й соціальної безпеки в умовах підвищеної небезпеки або невизначеності. Вона передбачає активне використання людиною стратегій самозбереження, профілактики ризиків і раціонального ухвалення рішень. Така поведінка формується у процесі навчання, соціального досвіду та психологічної підготовки. Безпечна поведінка є важливою складовою соціальної компетентності, що дає змогу

людині зберігати стабільність, самоконтроль і здатність діяти ефективно навіть у кризових умовах.

Важливим внутрішнім ресурсом для формування безпечної поведінки дорослої людини виступає рівень розвитку самоконтролю, що охоплює здатність регулювати власні емоції, інстинктивні реакції та поведінкові імпульси у стресових або небезпечних умовах. Людина з високим рівнем самоконтролю здатна свідомо обирати оптимальні стратегії поведінки, передбачати наслідки своїх дій та уникати ризикованих ситуацій. Інтернальний локус контролю сприяє відчуттю власної відповідальності за результати дій та розвитку активної позиції у забезпеченні безпеки. Розвинений самоконтроль допомагає запобігати панічним реакціям, агресивним або ризикованим поведінковим патернам, а також формує психологічну стійкість до стресу. Цей чинник є основою для ефективної саморегуляції та адаптивного прийняття рішень у критичних умовах (Байер О., 2020).

П. Левченко вказує на те, що колективна підтримка, довіра до оточення та ефективна комунікація значно підвищують шанси на адекватне реагування у небезпечних ситуаціях. Також науковець акцентує увагу на розвитку навичок міжособистісної взаємодії, здатності до співпраці, активного слухання та конструктивного вирішення конфліктів. Слід враховувати, що безпечна поведінка формується на стику індивідуальних характеристик особи та соціальних очікувань і постає інтеграцією особистісної відповідальності, соціальної обачності та колективної відповідальності, що забезпечує адаптивність у критичних умовах. Вказане також пояснює, чому люди, які отримують активну підтримку з боку спільноти, демонструють більш ефективну і стабільну безпечну поведінку (Левченко П., 2017).

В умовах воєнних конфліктів, соціальної нестабільності та постійного відчуття безпеки зростає потреба у психологічних механізмах особистості, що забезпечують збереження внутрішньої рівноваги та ефективне подолання стресу. Одним із важливих ресурсів психологічного захисту людини в екстремальних умовах виступають копінг-стратегії – усвідомлені способи реагування на загрозові ситуації, спрямовані на зниження емоційної напруги, адаптацію до стресових обставин і відновлення контролю над поведінкою. Під час військових загроз ці стратегії набувають особливого значення, адже від їх сформованості залежить здатність особи зберігати психологічну стійкість, ухвалювати раціональні рішення, підтримувати соціальні зв'язки та уникати деструктивної поведінки (Єфімова О., 2025).

А. Коваленко доводить, що копінг-ресурси особи виступають базою для ефективного вибору нею стилю поведінки. До них належать особистісні ресурси, серед яких «Я-концепція», інтернальний локус контролю, когнітивні здібності, афіліації та здатність до емпатії. Позиція людини до

навколишнього світу, духовність і ціннісно-мотиваційна структура також впливають на стратегії подолання стресу. Соціальні ресурси, такі як наявність підтримуючого оточення, здатність шукати, приймати та надавати соціальну допомогу, суттєво підвищують ефективність адаптивних копінг-стратегій. Вибір копінг-стратегії залежить також від когнітивних ресурсів особистості, таких як здатність до аналізу ситуації, планування дій та переосмислення стресових подій. Когнітивні ресурси дають змогу трансформувати стресову ситуацію у потенційно контрольований процес, знижуючи негативний вплив стресорів. Афіліації та соціальні зв'язки сприяють зменшенню психологічного навантаження, оскільки людина отримує емоційну підтримку та практичну допомогу (Коваленко А., Родіна Н., 2021).

Л. Карамушка підкреслює, що безпечна поведінка не обмежується фізичними діями, вона охоплює також внутрішні психологічні стратегії, які допомагають впоратися зі страхом і тривогою. Така поведінка є своєрідним балансом між потребою у самозбереженні і прагненням до самовираження, оскільки захисні механізми дають змогу людині діяти в межах психологічної стабільності (Карамушка Л., 2022).

Фундаментальною умовою формування безпечної поведінки дорослої особистості Т. Дівенко називає психолого-педагогічну підготовку, яка охоплює навчання правил безпеки, розвиток навичок реагування у кризових ситуаціях та тренування поведінкових сценаріїв. Освоєння людиною методів самозахисту, відпрацювання алгоритмів дій у надзвичайних обставинах та здобуття нею спеціальних знань підвищують адаптивні можливості особистості. Психолого-педагогічна підготовка дає змогу формувати автоматизовані моделі безпечної поведінки, підвищує ефективність ухвалення рішень під тиском часу та у стресових умовах. Вона також забезпечує розвиток когнітивних, емоційних та мотиваційних компонентів безпечної поведінки, сприяючи формуванню усвідомленої відповідальності та передбачливості (Дівенко Т., 2017).

Відтак, вважаємо, що важливим інструментом формування безпечної поведінки дорослої особистості є навчальний тренінг, значення якого полягає у створенні для учасників можливостей не лише отримувати інформацію від тренера, а й практично застосовувати отримані знання, перетворюючи їх на реальні уміння та навички. Завдяки тренінговій формі роботи дорослі мають змогу активно долучатися до процесу навчання, відпрацьовувати поведінкові стратегії в безпечних умовах та отримувати зворотний зв'язок щодо власних дій, що створює основу для свідомого розвитку безпечної поведінки. Тренінгові форми роботи сприяють формуванню самосвідомості, підвищують рівень соціально-психологічної компетентності, розвивають комунікативні уміння, що безпосередньо впливає на здатність уникати ризикованих ситуацій і адекватно реагувати на загрози.